

VERZONDEN - 9 MEI 2022**ONTWERPBESLUIT VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-HOLLAND**

Betreft : WnbG ontwerpbesluit
Zaaknummer : OD.370502
Vergunninghouder : Coöperatie Gastvrije Randmeren
Locatie : Eemmeer & Gooimeer

A. Besluit

1. Onderwerp aanvraag
2. Besluit
3. Procedure
4. Zienswijze
5. Behandeling zienswijze
6. Wijzigingen ten opzichte van het ontwerpbesluit

B. Voorschriften**C. Overwegingen en toetsingen**

1. Wet natuurbescherming
2. Conclusie

A. ONTWERPBESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-HOLLAND**1. Onderwerp aanvraag**

De Coöperatie Gastvrije Randmeren, een samenwerkingsverband waarin participeren de gemeenten Gooise Meren, Huizen, Blaricum, Bunschoten, Eemnes, Zeewolde en Almere, en de watersportsector hebben gezamenlijk een voorstel uitgewerkt om de overlast van overmatige groei van waterplanten (doorgroeid fonteinkruid, kroesfonteinkruid en aarvederkruid) in het Eemmeer en Gooimeer voor waterrecreatie (zwemmers, surfers en boten) tegen te gaan. Men wil vanaf 2022 t/m 2025 jaarlijks maximaal 400 hectare waterplanten maaien. De Gebiedscoöperatie Gastvrije Meren treedt op als aanvrager van de vergunning WnbG voor het project. Er wordt een vergunning aangevraagd voor het maaien van waterplanten op diverse maailocaties in het Eemmeer & Gooimeer. Het maaien van de waterplanten zal plaatsvinden in 2022 t/m 2025 tussen 15 mei en 15 september. Voor het maaien van waterplanten in het Eemmeer en Gooimeer is eerder een natuurvergunning afgegeven door de RUD Noord-Holland Noord op 11 april 2017 met kenmerk RUD 17.203900. Deze vergunning was geldig tot 31 december 2021.

In de nu verlopen vergunning mocht er maximaal twee keer per jaar gemaaid worden tussen 1 juni en 31 augustus. Omdat de waterplanten in jaren met hete zomers al eerder naar de oppervlakte komen en ook pas later, half september, afsterven en naar de bodem zinken, wil de aanvrager maximaal drie keer per jaar kunnen maaien tussen 16 mei en 15 september. Het maaien vindt regulier twee keer per jaar plaats tussen 16 juni en 31 augustus. Gastvrije Meren wil vanaf 2022 bij uitzondering drie keer gaan maaien, als er door omstandigheden (warm voorjaar) al vanaf half mei veel overlast voor waterrecreanten door waterplanten voorkomt. Ook wordt er vanaf 2022 gebruik gemaakt van een nieuw maaisysteem, bestaande uit een ponton dat door bijvoorbeeld een viskotter wordt voortgeduwd. De planten worden hierbij nog steeds geknipt. De maaidiepte is instelbaar en het maaihek heeft ook verticale messen. Hierdoor kan er schoner gemaaid worden. Het maaisel wordt opgevangen en afgevoerd. Er wordt uitsluitend gemaaid in de delen dieper dan 1,50 meter. Er wordt gemaaid op een diepte van minimaal 60 cm boven de waterbodem.

De maaierwerkzaamheden vinden plaats met gespecialiseerde apparatuur waaronder een in hoogte verstelbare maaikorf.

2. Besluit

Wij zijn voornemens aan Coöperatie Gastvrije Randmeren een vergunning te verlenen conform artikel 2.7, tweede lid Wnb voor jaarlijks maaien van maximaal 400 hectare waterplanten, op diverse locaties in het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever'. De beschrijving van het project in de aanvraag en eventuele bijlagen maken onderdeel uit van deze vergunning. Het besluit is geldig tot 31 december 2025.

2. Procedure

Uniforme openbare voorbereidingsprocedure

Uw aanvraag wordt behandeld met toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Deze aanvraag is door ons ontvangen op 25 maart 2022 en geregistreerd onder zaaknummer OD.341674. De ontvangst van deze aanvraag is door ons bevestigd per e-mail van 6 april 2021. Op 19 april 2021 hebben wij verzocht om aanvulling van de aanvraag. Op 25 april 2022 hebben we de gevraagde aanvulling ontvangen.

3. Zienswijze

Gedurende de periode van terinzagelegging kunnen belanghebbenden schriftelijk of mondeling zienswijzen over het ontwerpbesluit naar voren brengen. Ingediende zienswijzen worden met het uiteindelijke besluit en de bijbehorende stukken ter inzage gelegd.

Schriftelijke zienswijzen kunnen worden gericht aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, Postbus 2095, 1620 EB Hoorn onder vermelding van het zaaknummer dat op het ontwerpbesluit staat vermeld.

4. Behandeling zienswijze

P.M.

5. Wijzigingen ten opzichte van het ontwerpbesluit

P.M.

B. Voorschriften en beperkingen

Wij verbinden aan deze vergunning de volgende voorschriften en beperkingen.

Algemene voorschriften

1. U als vergunninghouder dient ervoor zorg te dragen dat aan alle binnen de vergunde werkzaamheden werkzame personen, waaronder het personeel van derden, een toereikende schriftelijke instructie is verstrekt die is gericht op het voorkomen en uitsluiten van handelingen die tot gevolg (kunnen) hebben dat de aan de vergunning verbonden voorschriften niet worden nageleefd.
2. Er wordt slechts tweemaal per jaar gemaaid in de periode 16 juni tot en met 15 augustus op de locaties zoals aangegeven op de kaarten in de passende beoordeling en de kaarten bij dit besluit (zie bijlage 1 bij dit besluit). Slechts in uitzonderingsgevallen wanneer na een warm voorjaar aantoonbaar sprake is van overlast gevende dichtheden waterplanten, kan ook al vanaf 16 mei gemaaid worden en tot uiterlijk 15 september. Indien afgeweken wordt van de kaarten dient dit voorgelegd te worden aan de OD NHN. De gegevens waaruit dit blijkt, dienen uiterlijk 1 week voorafgaand aan het maaien te worden toegezonden naar de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord via postbus@odnhn.nl, t.a.v. afdeling Toezicht en handhaving.
3. De te maaien locaties worden bepaald aan de hand van prioriteitsvolgorde van de gebieden die de grootste problemen voor de watersector opleveren. De aanvang van de werkzaamheden dient u uiterlijk een dag van tevoren te melden via het digitale meldformulier 'Formulier start werkzaamheden gebieden' op de website van de OD NHN. Hierbij dient aangeleverd te worden:

- een overzichtelijke kaart met daarop duidelijk aangegeven de te maaien overlastlocaties, inclusief de oppervlakten van de te maaien waterplanten.
- 4. Er worden alleen velden met doorgroeid fonteinkruid, gekroesd fonteinkruid en aardvederkruid gemaaid; kranswiervelden dienen te worden gespaard.
- 5. Er wordt jaarlijks niet meer dan 400 hectare van de waterplanten gemaaid (externe bedekking).
- 6. Het maaisel dient uit het gebied te worden afgevoerd.
- 7. De maaiwerkzaamheden dienen overeenkomstig de Handreiking Waterplanten Maaibeheer van Rijkswaterstaat (april 2012) te worden uitgevoerd, voor zover niet nader gespecificeerd in de voorschriften van deze vergunning.
- 8. Er dient geen afval of andere verontreiniging in het gebied achter te blijven.
- 9. De machines en generatoren welke bij de uitvoering van de werkzaamheden zullen worden gebruikt, dienen in goede staat van onderhoud te verkeren.
- 10. Van opgetreden incidenten, waaronder verstaan worden alle gebeurtenissen waarbij onbedoeld schadelijke stoffen vrijkomen, dan wel waardoor anderszins schade aan het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' kan worden toegebracht en voor zover dit redelijkerwijs onder de verantwoordelijkheid valt van vergunninghouder, dient onverwijld melding te worden gedaan aan de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord via postbus@odnhn.nl, onder overlegging van alle relevante gegevens.

Specifieke voorschriften

- 11. Er wordt alleen gemaaid op plaatsen met een diepte van minimaal 1,50 meter. Het maaien vindt plaats op minimaal 60 cm boven de waterbodem.
- 12. Ter plaatse van de visdievenkolonies, waaronder de opgespoten zandplaatjes ten oosten van de Stichtse brug en het eiland de Dode Hond, dient minimaal 300 meter afstand te worden gehouden, tenzij aan de OD NHN informatie overlegd kan worden dat er op het moment van maaien geen sprake is van broedgevallen.

Het niet naleven van deze voorschriften en beperkingen kan, naast eventuele intrekking van de vergunning, strafvervolg tot gevolg hebben.

C. Overwegingen en toetsing

1. Wet natuurbescherming

Wettelijk kader Wnb

Bevoegdheid tot vergunningverlening

Op grond van artikel 1.3, eerste lid Wnb, in samenhang met artikel 2.7, tweede lid Wnb zijn Gedeputeerde Staten van de provincie met betrekking tot projecten of handelingen, tenzij anders bepaald, waar het project of de handeling wordt gerealiseerd, onderscheidenlijk verricht, het bevoegd gezag ten aanzien van de beoordeling van een aanvraag om vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid Wnb. In uitzondering hierop is de Minister van LNV bevoegd om te besluiten op een vergunningaanvraag die betrekking heeft op handelingen die zijn opgenomen in artikel 1.3 Besluit Natuurbescherming. Omdat de door u aangevraagde vergunning geen betrekking heeft op een zodanige activiteit, is ons College het bevoegd gezag voor de beslissing op uw aanvraag.

Aangezien de activiteit waarop uw aanvraag betrekking heeft zich in hoofdzaak voordoen binnen de grenzen van de Provincie Noord-Holland, is ons College het bevoegd gezag voor de beslissing op uw aanvraag. Dit is in overleg met de provincie Flevoland bepaald. Dat de activiteiten in hoofdzaak plaatsvinden binnen de grenzen van de Provincie Noord-Holland motiveren wij als volgt:

- Het grootste oppervlakte van het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' is gelegen binnen de grenzen van Noord-Holland.
- De enige ondiepe (voor gondelende watervogels in potentie belangrijke) gebieden die gemaaid gaan worden liggen op Noord-Hollands grondgebied (Huizen en Blaricum);
- Het Gooimeer ligt voor het grootste deel in Noord-Holland (ca. 60%). Voor het Eemmeer is dat ca. 40% waarbinnen wel de voor watervogels belangrijkste gedeelten vallen, namelijk de zandplaatjes bij de Stichtse Brug en het eiland de Dode Hond (belangrijk voor visdief).

Beoordeling aanvraag

Op grond van artikel 2.7, tweede lid Wnb is een vergunning vereist voor het uitvoeren van projecten of andere handelingen die de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten. Indien de wijziging en/of uitbreiding wel leidt tot een toename van effecten, dient de wijziging en/of uitbreiding passend te worden beoordeeld als bedoeld in artikel 2.8 Wnb.

Beschermde gebieden

De aanvraag heeft betrekking op het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever'.

Natuurlijke kenmerken van het gebied

Voor een omschrijving van de doelen en hun staat van instandhouding wordt verwezen naar de gebiedendatabase (www.natura2000.nl/gebieden/noord-holland).

Inhoudelijke beoordeling aanvraag

De beoordeling van de aanvraag en de bijbehorende belangenafweging vindt plaats in 4 stappen:

1. identificeren mogelijke negatieve effecten;
2. toets aan de instandhoudingsdoelstellingen;
3. bepalen van cumulatieve effecten vanwege de uitvoering van andere activiteiten.
4. noodzaak tot het nemen van mitigerende of andere maatregelen om eventuele negatieve effecten te beperken.

Voor de beoordeling van de aanvraag hebben wij gebruik gemaakt van de bij de vergunningaanvraag ingediende documenten:

- Aanvraagformulier vergunning Gebiedsbescherming Waterplanten maaien Eemmeer en Gooimeer, Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren, 25 maart 2022;
- Brief toelichting aanvraag WnbG, Gastvrije Randmeren d.d. 15 maart 2022;
- Handtekeningformulier WnbG met handtekening, Gastvrije Randmeren, d.d. 25 april 2022;
- AERIUS-berekening projecteffect met kenmerk Rc38bLgZEYA1, 14 februari 2022;
- Voortoets N2000 Waterplanten maaien Eemmeer en Gooimeer, Witteveen + Bos, 21 maart 2022;
- Memo Vergelijk voorgestelde maaibeheer Gooi- en Eemmeer met maaibeheer in de periode 2017 t/m 2021, Witteveen + Bos, 21 maart 2022.

Daarnaast hebben wij ook gebruik gemaakt van de volgende informatiebronnen:

- Profielendocumenten (Min LNV, 2008)
- Definitieve aanwijzingsbesluit van het natuurgebied (Min E&L)
- Beheerplan Natura 2000 Eemmeer & Gooimeer Zuidoever, RWS 2018.

Identificeren mogelijke negatieve effecten.

Effecten van het maaien van waterplanten kunnen divers zijn, maar zijn te verdelen in directe en indirecte effecten. Directe effecten als gevolg van maaiactiviteiten zijn bijvoorbeeld tijdelijke verstoring van watervogels als gevolg van de werkzaamheden, afname oppervlakte of kwaliteit van aanwezige waterplanten en/of aantasting van de waterbodem (slibopwerveling) en leefgebieden van aanwezige aquatische fauna (mosselen en vissen). Indirecte effecten zijn vooral gekoppeld aan waterkwaliteit in de vorm van een verstoorde nutriëntenhuishouding en uiteindelijk algenbloei.

Toets aan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied

Passende beoordeling

Wanneer een project niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende gebied, dient de initiatiefnemer op grond van artikel 2.8, eerste lid Wnb passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied op te stellen.

Beheerplan

Voor elk Natura 2000-gebied moet een beheerplan worden opgesteld. Het beheerplan bevat gedetailleerde informatie over de aanwezigheid van natuurwaarden, de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en de instandhoudingsmaatregelen die daartoe getroffen dienen te worden. Het beheerplan beschrijft daarnaast welke handelingen en ontwikkelingen het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen.

Voor het relevante Natura 2000- gebied is het beheerplan inmiddels vastgesteld. Wij hebben het beheerplan bij deze aanvraag betrokken.

Effecten op broedvogels

Het aantal visdiefparen wordt tegenwoordig sterk bepaald door het aanbod van geschikte nestplaatsen die ontstaan bij het opspuiten van eilandjes (zandplaten) ten behoeve van natuurontwikkeling. In de periode 1999-2003 broedden op het eiland 'De Visdief' ten zuidoosten van de Stichtse Brug jaarlijks tussen 58 en 436 paren (bron: aanwijzingsbesluit). Het aantal broedparen is sinds 2002 echter sterk afgenomen door verplaatsing van de broedkolonie naar met name het eilandje Huizerhoef in het Gooimeer. Het complex van zandplaatjes bij De Visdief is namelijk deels begroeid geraakt en deels door inklinking onder water verdwenen en daardoor in kwaliteit afgenomen. In 2010/2011 is echter een nieuw zandplaatje opgespoten, waarna – zoals bekend van deze soort – meteen het aantal broedparen weer is toegenomen. Sindsdien is echter ook dit eilandje begroeid geraakt, waardoor het aantal broedparen van de visdief in het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer' is teruggelopen tot 132 (bron: Ontwerp beheerplan). Tussen 2015 en 2020 bedroeg het aantal broedparen van de visdief gemiddeld 100 per jaar (Bron: Sovon (2022). Informatie per gebied, Natura 2000-gebied Eemmeer & Gooimeer Zuidoever via <https://stats.sovon.nl/stats/gebied/100007>).

De broedperiode van de visdief is van april (balts) tot september (bron: natuurkalender Min. EZ). De visdief komt in juli dan ook in grote aantallen voor in het gebied (bron: NDFF-database). Visdieven zijn in hun foerageergebied niet erg gevoelig voor verstoring, maar in de nabijheid van de broedkolonie wel.

Het gaat dan met name om optische verstoring, beweging en geluid. Hoewel de zandplaatjes waarop de visdief broedt, zijn verboden voor recreatie (zie o.a. Ontwerp beheerplan) en zijn afgesloten voor recreatievaart middels betonnen, is waterrecreatie nog wel mogelijk binnen een afstand van <100 meter van de zandplaatjes. Dat maakt, dat hier in de toekomst mogelijk gemaaid dient te worden. Krijgsveld et al. (2008) adviseren om rond broedkolonies van de visdief een buffer van 200-350m te hanteren. In voorschrift 12 hebben wij daarom geborgd dat significante verstoring van broedkolonies van de visdief als gevolg van maaiwerkzaamheden wordt voorkomen door een minimum afstand van 300 meter tot broedkolonies voor te schrijven.

Indien het maaiwerk daarnaast plaatsvindt op grond van het gestelde in de Handreiking dan zijn er geen negatieve effecten te verwachten op vissen. Doordat in de regel in juli en in uitzonderingsgevallen vanaf half mei gemaaid wordt en de paaiperiode van vissen ruim daarvoor ligt (maart tot begin mei) heeft het maaien geen effect op het paaen van vis. Voor de functie van waterplanten als opgroeigebied voor jonge vis is tenslotte beschutting tussen de waterplanten van belang. Uit monitoring in de Veluwe- en IJsselmeren is gebleken dat bij het maaien niet of nauwelijks jonge vis meekomt met het maaisel waaruit blijkt dat de jonge vis i.r.t. de maaimethode prima in staat is om te vluchten. Daarnaast is het areaal met beschuttende waterplanten in het Gooi- en Eemmeer de laatste jaren fors toegenomen van ca. 3.000 ha in 2012 tot 3500 ha in 2015. Volgens de Handreiking Waterplanten Maai-beheer (RWS 2012) en volgens het Ontwerp beheerplan N2000 Eemmeer & Gooimeer Zuidoever mag maximaal 10% van de beschikbare oppervlakte aan langstelige waterplanten in het Natura 2000-gebied gemaaid worden. Dat zou dan om max. 350 ha gaan. Het grootste deel van de waterplanten wordt echter gemaaid buiten het Natura 2000-gebied, vooral in het noordelijke deel van het Gooimeer en in het Nijkerkernauw, waardoor het percentage van de waterplanten in het N2000-gebied dat gemaaid gaat worden, zeker onder de 10% blijft. Daarnaast is het oppervlakte aan waterplanten zodanig toegenomen, dat het beschikbare oppervlakte aan waterplanten in het Natura 2000-gebied nog steeds toeneemt.

Het maaien/toppen van 400 ha waterplanten verkleint dus weliswaar het beschutte areaal maar niet in die mate dat de jonge vis daarvan hinder ondervindt in de vorm van toegenomen predatie doordat beschutting nagenoeg ontbreekt. Er blijft meer dan voldoende aanwezig en de waterplanten worden bovendien niet tot op de bodem gemaaid.

Het werken conform de Handreiking hebben wij geborgd in voorschrift 7. Negatieve effecten op het broedsucces van de visdief als gevolg van afname kwaliteit van nabijgelegen foerageergebied (afname beschikbaarheid ondermaatse vis) zijn dan ook uitgesloten.

Effecten op niet-broedvogels

Voor effecten op niet-broedvogels zijn twee zaken van belang:

1. de overlap in aanwezigheid van de betreffende soorten en de periode waarin het werk wordt uitgevoerd
2. de effecten van het maaien op de kwaliteit van het leefgebied van deze soorten

Overlap in tijd en ruimte met de maaierwerkzaamheden

Wat betreft de aanwezigheid van soorten, wordt het volgende opgemerkt:

Alleen fuut en aalscholver vertonen een overlap in aanwezigheid op open water tijdens het recreatieve (hoog)seizoen. Eén (max. 2) maaiboten op het open water gedurende maximaal 4 weken in relatie tot de vele recreatieve vaarbewegingen in deze periode hebben geen significante bijdrage of effect. Daarbij komt, dat de fuut en aalscholver niet of nauwelijks gevoelig zijn voor verstoring door vaarbewegingen. De fuut en aalscholver foerageren bovendien uitsluitend op vis. Eerder is reeds aangegeven dat van effecten op vis geen sprake is. Significante effecten op deze soorten als gevolg van de maaierwerkzaamheden zijn daarom uitgesloten.

De overige soorten waarvoor het gebied is aangewezen bereiken hun grootste aantallen in het najaar/ winter vanaf eind september, waardoor significante verstoring door maaieractiviteiten op voorhand zijn uit te sluiten.

Effecten op de kwaliteit van het leefgebied

Waterplanten

Opgemerkt wordt dat het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' niet is aangewezen onder de Habitatrichtlijn. De watervegetatie is in dit opzicht in het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' primair van belang vanuit de functie voor watervogels omdat het een Vogelrichtlijngebied betreft. Indirect hebben waterplanten echter een relatie met waterkwaliteit en als zodanig het ecologisch functioneren van het watersysteem. Waterplanten zijn in die zin bepalend voor de kwaliteit van het leefgebied van de aangewezen soorten. In het aanwijzingsbesluit is de kernopgave voor het gebied dan ook als volgt geformuleerd:

"Nastreven van een meer evenwichtig systeem met goede waterkwaliteit voor waterplanten, vissen en schelpdieren (met name in kranswierwateren H3140 en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150), mede t.b.v. vogels zoals kleine zwaan A037, tafeleend A059, kuifeend A061 en nonnetje A068."

Indien conform de bepalingen uit de Handreiking wordt gewerkt, zijn significante effecten op de samenstelling van de watervegetatie in het gebied uitgesloten (pag. 27 Onderbouwing Handreiking).

Bij maaien op een diepte van minimaal 60 centimeter boven de waterbodem worden de planten alleen getopt en niet uit het ecosysteem verwijderd. Na het toppen kunnen de waterplanten verder groeien en zich voortplanten, zodat het volgende jaar eveneens waterplanten kunnen ontwikkelen.

Rijkswaterstaat heeft in 2009 onderzoek verricht naar de soortsamenstelling van de waterplantenbedekking voor en na het maaien op 60 centimeter boven de waterbodem in de Veluwerandmeren (RWS, 2010). Uit het onderzoek is op te maken dat de gemaaide vegetatie te vergelijken is met snoeien: na het maaien is er een grotere bedekking (extern) en een grotere dichtheid (intern) dan als er niet gemaaid wordt. In soortsamenstelling was er weinig verschil tussen wel of niet maaien. Door het maaien op een diepte van minimaal 60 centimeter boven de waterbodem blijft de aanwezigheid van de kenmerkende soorten van de habitattypen, zoals kranswieren, in het systeem gegarandeerd. Bovendien worden er geen kranswieren gemaaid. In geval er sprake is van smalle waterpest of andere recent aangekomen exoten zijn er geen kenmerkende waterplanten van habitattypen aanwezig, doordat deze soorten door de exoten

worden overwoekerd. De uitzonderingsregels uit de Handreiking die gelden voor exoten (maximaal 50% maaien van begroeibaar areaal, lager dan 60cm boven waterbodembodem maaien) hebben dan ook geen effect op de habitattypen.

Wat betreft het tijdstip van maaien en de waterkwaliteit wordt opgemerkt dat de kritische periode voor de interactie tussen waterplanten en algen is gelegen in de periode april-mei. Als het water dan te troebel is voor waterplanten dan ontstaat in de regel een persistente algenbloei. Als het water in deze periode nog niet te troebel is voor waterplanten dan maken deze een serieuze kans om te gaan domineren hetgeen algenbloei voorkomt. Preventief maaien in deze periode geeft daarom grote risico's op verlies van een groot deel van de begroeiing en het alsnog omslaan naar een troebele situatie. Later in het jaar, als de waterplanten met zekerheid dominant zijn, is het effect van gecontroleerd maaien gering (zie voorgaande). Doordat gemaaid wordt in juli/augustus hebben de waterplanten meer dan genoeg tijd gehad om te domineren en te groeien. Uitzonderingsgevallen kunnen zich voordoen na een warm voorjaar wanneer de waterplanten reeds half mei al een voor de waterrecreatie overlast gevende dichtheid kunnen bereiken (pag. 20-21 Onderbouwing Handreiking). Indien in deze gevallen in de tweede helft van mei wordt gemaaid, zijn de waterplanten reeds dominant t.o.v. algen en zal de balans niet omslaan.

In voorschrift 2 hebben wij geborgd dat in dergelijke gevallen afstemming plaatsvindt met onze provincie op grond van gegevens waaruit de overlast en dominantie van waterplanten op dat moment blijkt. Gezien het voorgaande, zijn significante effecten op de waterkwaliteit en daarmee het leefgebied van beschermde soorten als gevolg van het maaien uitgesloten.

Kwaliteit van foerageergebied

Het gaat hier om twee aspecten. De voedselbeschikbaarheid enerzijds en de voedselkwaliteit anderzijds. Over de voedselbeschikbaarheid i.r.t. het maaien kan het volgende worden gesteld:

- Doorgroeid fonteinkruid, Gekroesd fonteinkruid en Aarvederkruid in de gedeelten met diepten > 1,50m waar gemaaid mag worden is van marginaal belang voor watervogels omdat de voedzame delen (wortelknollen en wortelstokken) dan reeds buiten het bereik van de meeste soorten ligt. Alleen tafeleend (max. 4m) en meerkoet (max. 2m) kunnen diepere delen benutten. Voor beide soorten geldt echter dat ze variabel zijn in hun voedselkeuze. Zo leeft de tafeleend naast ondergedoken waterplanten van macrofauna, kleine visjes of amfibieënlarven en driehoeksmosselen. Hetzelfde geldt voor de meerkoet. Voor deze soorten maakt dat de beperkte omvang van het maaien buiten de periode waarin de soorten in de grootste aantallen aanwezig zijn, het feit dat voor de bovengrondse delen sprake is van hergroei en de beschikbaarheid over alternatieve voedselbronnen geen sprake is van significante effecten/ aantasting van het foerageergebied.

Voedselkwaliteit

- Wanneer de vogels het gebied in grote getalen aandoen, zijn de bovengrondse delen van de watervegetatie reeds aan het afsterven of afgestorven (september) en de ondiepe gebieden met bereikbare wortelknolletjes en wortelstokken worden niet gemaaid.
- Fonteinkruiden spelen ook een rol in de levenscyclus voor mosselen en voor (jonge) vis. Aangezien van slechts een klein deel (<10%) van de waterplanten maximaal de bovenkant wordt getopt, blijft voldoende waterplantenoppervlak aanwezig voor de mossels. De voorgenomen maaiactiviteiten hebben daarmee een zeer minimaal effect, dat nauwelijks effect heeft op de voedselvoorziening van benthivore watervogels, zoals kuifeend, brilduiker, tafeleend en meerkoet. Ook het opgroei- en leefgebied van vis blijft op deze manier behouden.

Kleine Zwaan

De kleine zwaan gaat de laatste decennia mondiaal gezien hard in aantal achteruit. Daarom is het van belang dat de kwaliteit van het huidige leefgebied van deze soort wordt gehandhaafd. Bij aankomst in het najaar (vanaf begin oktober) wordt er vooral op wortelstokken en knolletjes van fonteinkruiden gefoerageerd (Dirksen 1982; Beekman et al. 1991) met een sterke voorkeur voor schedefonteinkruid (van Roomen et al. 2006). Maar ook wortelknolletjes van kranswieren worden in deze periode geconsumeerd (Van der Winden et al. 1997). De kleine zwanen exploiteren het meest energierijke voedsel als eerste wat de voorkeur voor de wortelknolletjes verklaart. In tegenstelling tot oogstresten (bietenkoppen) die de soort later in het jaar benut, bevatten knolletjes van fonteinkruid daarnaast ook eiwit en onverzadigde vetzuren. De consumptie van de energierijke wortelknolletjes lijkt daarnaast effect te hebben op de vruchtbaarheid van het volgende jaar (Deltares, 2013). Tenslotte lijkt het erop dat ook het

foerageren op het water als veiliger wordt ervaren door de kleine zwaan dan op het land (Nolet et al., 2002).

Omstreeks november, wanneer schedefonteinkruid niet meer voorhanden is, wordt er in Nederland grotendeels op oogstresten op akkers gefoerageerd. Uiteindelijk schakelen de meeste kleine zwanen om naar grasland, met een duidelijke voorkeur voor productieve graslanden met soorten als Engels raaigras en doorsneden door sloten of ander water. Dit biotoop wordt tot het einde van de overwinteringsperiode, medio maart, benut (Koffijberg et al. 1997; van Roomen et al. 2006).

Voor wat betreft het voorkomen van de kleine zwaan en de relatie met de voorgenomen maaiactiviteiten in het Eemmeer en het Gooimeer, is in de eerste plaats het Natura 2000-gebied 'Arkemheen' van belang, ten zuiden van het Nijkerkernauw. Het Natura 2000-gebied 'Arkemheen' heeft voor de kleine zwaan met name een functie als slaap- en foerageergebied. De kernopgave voor dit Natura 2000-gebied luidt dan ook: "Behoud en herstel van samenhang tussen slaapplekken en foerageergebieden in het bijzonder voor grasetende watervogels".

Arkemheen levert als foerageergebied één van de grootste relatieve bijdragen binnen het Natura 2000-netwerk op het moment dat herbivore watervogels de waterplanten (wortelknolletjes) uit de Randmeren niet meer kunnen benutten, oogstresten niet meer goed voorhanden zijn en overschakelen op gras. In het Aanwijzingsbesluit staat aangegeven dat "De aantalsontwikkeling in Arkemheen mede wordt beïnvloed door ontwikkeling van de vegetatie in de randmeren".

Uit de wintertellingen van SOVON blijkt dat de kleine zwaan in Arkemheen voornamelijk in hoge dichtheden voorkomt binnen de westzijde van het gebied in de omgeving van Nekkeveld ten westen van Bunschoten. Bij kleine zwanen lijkt het erop dat het vooral de transportkosten tussen slaapplek en foerageergebied zijn die maken dat de dichtstbijzijnde geschikte plekken het meest worden benut.

Dit betekent dat foerageerplaatsen nabij slaapplekken een meerwaarde hebben ten opzichte van verder weg gelegen foerageerplaatsen (Gils & Tijssen 2007). Uit de waterplantenkartering 2012 blijkt dat in het Eemmeer ofwel sprake is van lage bedekking van fonteinkruiden (kranswieren ontbreken verder nagenoeg) of aanwezigheid op niet exploitatieerbare plekken voor de kleine zwaan (te diep). Uitzondering vormt de ondiepe kustzone ter hoogte van Nijkerk en een kleiner gedeelte bij Spakenburg met een goede bedekking aan schedefonteinkruid (50-100%). Deze foerageerlocaties liggen echter buiten de te maaien zone waardoor significante effecten op de kwaliteit van foerageergebied in het Eemmeer i.r.t. de kleine zwaan uitgesloten zijn.

Toch kunnen ook significante effecten op de kleine zwaan a.g.v. afname kwaliteit foerageergebied in het Gooimeer uitgesloten worden omdat:

- In het N2000-gebied Gooimeer Zuidoever wel sprake is van een hoge bedekking aan (wortelstokken- en knolletjes van) kranswieren op exploitatieerbare diepten. Er zijn daarmee alternatieven voorhanden en ook de ondiepe zone tussen de Gooise Zomerkade en de Stichtse brug blijft beschikbaar (schedefonteinkruid), omdat hier niet wordt gemaaid (valt buiten de 1,50 m dieptezone).

Effecten van stikstofdepositie

Om te bepalen of het voorgestelde maaibeheer leidt tot stikstofdepositie op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, is een AERIUS-berekening uitgevoerd met AERIUS Calculator versie 2021 (Rc38bLgZEYA1, 14 februari 2022). De gegevens zijn ingevoerd op de locaties waarop het maaibeheer wordt uitgevoerd. Uit de AERIUS-berekening blijkt dat het voorgestelde maaibeheer niet leidt tot stikstofdepositie op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Significante gevolgen als gevolg van stikstofdepositie en daardoor veroorzaakte verzuring en vermeting zijn op voorhand uitgesloten.

Cumulatieve effecten

Op grond van de Wnb dient bekeken te worden of een te vergunnen project afzonderlijk, maar ook in combinatie met andere projecten significante gevolgen kan hebben.

De tijdelijke verstoring gedurende een korte periode op diverse locaties in het Eemmeer en Gooimeer is verwaarloosbaar ten opzichte van de op dat moment aanwezige recreatieve vaarbewegingen en de beroepsvaart ten tijde van de maaiactiviteiten. De maaiactiviteiten vinden bovendien vrijwel uitsluitend plaats buiten de periode wanneer de grootste aantallen watervogels in het gebied verblijven (najaar en winter).

Mitigerende of andere maatregelen die eventuele schadelijke effecten beperken

Het uitvoeren van de werkzaamheden in de periode 15 mei tot en met half september in combinatie met de wijze van uitvoeren volgens de Handreiking Waterplanten Maaibeheer van Rijkswaterstaat (april 2012) zorgen voor de minst mogelijke gevolgen voor flora en fauna.

C. Conclusies

Omdat er geen sprake is van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de betreffende Natura 2000-gebieden is het aantonen van alternatieven, dwingende redenen van groot openbaar belang en het nemen van compenserende maatregelen niet nodig. Op basis van voorgaande is het mogelijk om voor het maaien van maximaal 400 ha waterplanten in het Eemmeer en Gooimeer een vergunning te verlenen tot uiterlijk 31 december 2025.

Deze conclusie geldt nadrukkelijk onder de door ons gestelde voorwaarden en beperkingen.

Procedure en samenhangende besluiten

De voorbereiding van deze vergunning heeft plaatsgevonden overeenkomstig het bepaalde in de Wnb en de daarvoor relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht. Wij wijzen u erop dat uw aanvraag betrekking heeft op een activiteit waarvoor mogelijk ook op grond van andere wet- en regelgeving een besluit nodig is. Tevens kunnen er overige belemmeringen zijn in het kader van ruimtelijke belangen.

Kennisgeving

Dit besluit wordt door ons geplaatst op de website: www.officiëlebekendmakingen.nl.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) via 088-10 21 300. Wij verzoeken u hierbij het zaaknummer te vermelden.

Hoogachtend,

<P.M.>

Rechtsbescherming

<P.M.>

Bijlage: 1: Kaart met Maailocaties

Kopie aan:

- Gemeente Gooise Meren
- Gemeente Huizen
- Gemeente Blaricum
- Gemeente Bunschoten
- Gemeente Eemnes
- Gemeente Almere
- Gemeente Zeewolde
- Provincie Flevoland
- Rijkswaterstaat

Bijlage 1. Kaart met te maaien locaties van waterplanten in Eemmeer en Gooimeer

